



МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ
ТА КУЛЬТУРНИХ ЦІНОСТЕЙ

ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини

Група курганів III
(найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Комплекс	На державний облік не взято

1. Дата утворення об'єкта:

IV – I тис. до н.е., епоха енеоліту – ранній залізний вік

2. Місцезнаходження об'єкта:

Село Дмитрівка, Дмитрівська сільська рада, Комсомольська міська рада, Полтавська область, за 0,11-0,25 км на північ та схід (азимуту 358-71°) від сучасної східної околиці с. Дмитрівка (кутка Новоселівка) — вулиці Степової, за 1,20 км на північний схід (азимуту 55-66°) від перехрестя автотраси Комсомольськ – Дмитрівка та повороту із залізничним переїздом до цієї частини села, за 1,56-1,64 км на схід (азимуту 79-87°) від приміщення виконкому Дмитрівської сільської ради. Географічні координати об'єктів комплексу: <table border="1" style="width: 100%;"><thead><tr><th rowspan="2">№ п/п</th><th colspan="2">Координати умовних центрів насипів, градуси, мінути, секунди (датум VGS 84)</th></tr><tr><th>N</th><th>O</th></tr></thead><tbody><tr><td>1</td><td>49° 6'46.34"</td><td>33°37'49.99"</td></tr><tr><td>2</td><td>49° 6'45.14"</td><td>33°37'50.63"</td></tr><tr><td>3</td><td>49° 6'44.12"</td><td>33°37'50.80"</td></tr><tr><td>4</td><td>не встановлювалися</td><td>не встановлювалися</td></tr><tr><td>5</td><td>не встановлювалися</td><td>не встановлювалися</td></tr></tbody></table> Під'їзд з м. Полтави: автотрасою Р-17 Суми – Полтава – Олександрія, у напрямку на м. Кременчук, до с. Дмитрівка, далі — ґрунтовими під'їздами і пішим ходом.			№ п/п	Координати умовних центрів насипів, градуси, мінути, секунди (датум VGS 84)		N	O	1	49° 6'46.34"	33°37'49.99"	2	49° 6'45.14"	33°37'50.63"	3	49° 6'44.12"	33°37'50.80"	4	не встановлювалися	не встановлювалися	5	не встановлювалися	не встановлювалися
№ п/п	Координати умовних центрів насипів, градуси, мінути, секунди (датум VGS 84)																					
	N	O																				
1	49° 6'46.34"	33°37'49.99"																				
2	49° 6'45.14"	33°37'50.63"																				
3	49° 6'44.12"	33°37'50.80"																				
4	не встановлювалися	не встановлювалися																				
5	не встановлювалися	не встановлювалися																				

3. Охоронний № пам'ятки:

Охоронний номер не присвоєно.

4. Дати і № документів, відповідно до яких об'єкт узятो на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

--

5. Наявність охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

Охоронна дошка не встановлена.

6. Власник:

Земельні ділянки, зайняті насипами №№ 1-4, перебувають у державній власності за межами населених пунктів Дмитрівської сільської ради, у складі земель запасу для сінокосіння та випасання худоби.

Територія під насипом № 5 знаходиться у приватній власності, в межах розпайованих земель (масив № 8а, земельний пай № 103-1, власник — Лахно Владислав Петрович).

7. Користувачі:

Дмитрівська сільська рада: 39891, Полтавська область, Комсомольська міська рада, с. Дмитрівка, вул. Шевченка, 12, тел. (+3805348) 4-11-76. Сільський голова: Прядко Антоніна Іванівна (насипи №№ 1-4).

КП «Дмитрівської сільської ради «Аграрій-Д», с. Дмитрівка Дмитрівської сільської ради Комсомольської міськради, тел. (+3805348) 4-11-76

8. Охоронний договір:

Охоронний договір не укладено.

9. Функціональне використання:

Сучасне	Первісне	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Громадські випаси, орні угіддя, охоронна зона ЛЕП, санітарно-захисна зона ВАТ «Ворскла Сталь».	Насипи над похованнями	Ділянки садиб села XIX – сер. XX ст., бліндаж 1941-1943 рр. (курган № 1), кладовище поч. XX ст. (насип № 4).

10. Історичні дані про об'єкт:

Група курганів споруджена, як і більшість курганів лісостепу та степу України, в якості поховально-культових споруд з ґрунту над стародавніми похованнями за доби енеоліту – раннього залізного віку.

Вперше група обстежувалася 2005 р. О.Б. Супруненьком під час експертизи земельної ділянки ВАТ «Ворскла Сталь» (Державне підприємство «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України). Пізніше оглядалася О.Б. Супруненьком і В.В. Шерстюком у 2008 та 2010 рр. за підготовки матеріалів до випуску тома «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області та з метою підготовки матеріалів до паспортизації археологічного комплексу (Полтавська археологічна експедиція Державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України). У науковій звітності комплекс носить назву «Група курганів I на околиці кол. с. Новоселівка».

Наприкінці XIX ст. на північ – північний схід від курганів знаходився невеликий хутір і його кладовище. У 1920-1960-х рр. на вершині більшого кургану розміщувався пункт тріангуляції. На сер. XX ст. група вже знаходилася в межах території висілку кол. села Новоселівки. З розбудовою кутка Новоселівки вже у складі Дмитрівки, кургани опинилися поруч із забудовою вул. Степової. Більшість насипів не розорювалися, залишаючись задернованими.

На дрібномасштабній карті М-36-104-В-6-3, складеній за геодезичними зйомками 1953 р., курган № 1 групи мав відносну висоту 1,5 м, насип № 5, позначений як курган, що фіксував абсолютне значення висоти в 68,3 м. На сучасній топографічній карті масштабу 1:100 000 см «М 36-104» на місці розташування групи показаний лише більший насип з відносним значенням висоти 2 м. На топографічній основі масштабу 1:50 000 см останніх років також міститься позначка лише одного кургану.

Археологічні розкопки курганів не проводилися.

11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль в навколишньому середовищі	Кургани займають відріг вузького підвищення мису першої надзаплавної тераси р. Псел, утвореного злиттям Чирвинської стариці і Новоселівського болота (стариці), що має вигляд своєрідної «стрілки». Цей мис видовжений у меридіональному напрямку, має висоту 2,5-3,2 м над рівнем літнього зрізу вод у старицях, легкий ухил у південний бік. Більший курган групи (№ 1) є помітною домінантою навколишнього степового ландшафту. Кургани є археологічною пам'яткою, доступною для огляду. Наукове значення цих об'єктів підсилюється задернованістю частини з них.												
Ландшафт	Ландшафт округи комплексу археологічних об'єктів – рівнинний надзаплатно-водороздільний (ділянка, що прилягає до вододілу рр. Псел і Сухий Кобелячок), вкритий підвищеннями надгирлових наливів Псла. Пагорб мису зайнятий вздовж країв поодинокими деревами, з домінуванням кущів над берегом стариці, вкритий лучно-степовою рослинністю. Територія вище за схилом, на північ від курганів групи – розорюється і розпайована. Краї мису оточені заростями очерету, зі сходу — кущами та поодинокими деревами. З новітніх втручань антропогенного характеру: з півночі — наявні рештки господарської будівлі поч. XX ст., зі сходу і північного сходу, за 15-50 м, — два ряди капітальних опор від високовольтних ліній електромереж. З північно-східного боку від ланцюжка курганів у сер. XX ст. пролягала польова дорога, а вздовж неї та північно-східних і східних піл курганів 2004 р. прокладений оптико-волоконний кабель зв'язку «Полтава – Бутенки – Комсомольськ».												
Опис об'єкта	Насипи курганів розташовані зорієнтованим з півночі-північного заходу на південь-південний схід ланцюжком, протяжністю 240 м. Усі вони займають гребінь схилу мису, звернений до Новоселівського болота. Група складається з 5-ти насипів, висотою 0,5-1,6 м, діаметром 12-28 м, два з яких повністю чи частково розорюються (виключені з проекту розпайовання), а три – задерновані, місцями поросли кущами і кількома деревами. Найбільший насип (№ 1) правильної округлої форми зберігає сліди овальної в плані ями від грабіжницьких розкопок початку XX ст. та решток бліндажу 1941-1943 рр. Він пошкоджений ямою глибиною 1,4 м (вірогідно, це курган скіфського часу) та влаштуванням заглибини бліндажу 1941-1943 рр., а також зберігає сліди розміщення на ньому пункту тріангуляції біля вершини. Таблиця. Розміри і характеристика насипів курганів. <table><tr><th>№ п/п</th><th>Висота (м)</th><th>Діаметр (м)</th><th>Стан насипу</th></tr><tr><td>1</td><td>1,60</td><td>27</td><td>Задернований, напівсферичної форми, в центрі — залишки овальної в плані ями.</td></tr><tr><td>2</td><td>0,60</td><td>10 x 12</td><td>Задернований, східна пола пошкоджена прокладанням польової дороги і рештками зведеної в XX ст. будівлі.</td></tr></table>	№ п/п	Висота (м)	Діаметр (м)	Стан насипу	1	1,60	27	Задернований, напівсферичної форми, в центрі — залишки овальної в плані ями.	2	0,60	10 x 12	Задернований, східна пола пошкоджена прокладанням польової дороги і рештками зведеної в XX ст. будівлі.
№ п/п	Висота (м)	Діаметр (м)	Стан насипу										
1	1,60	27	Задернований, напівсферичної форми, в центрі — залишки овальної в плані ями.										
2	0,60	10 x 12	Задернований, східна пола пошкоджена прокладанням польової дороги і рештками зведеної в XX ст. будівлі.										

	3	0,50	15	Оплилий задернований насип, перерізаний траншеєю кабелю та колією дороги.
	4	1,20	20	Поли розорані, вершина зайнята рештками кладовища, поросла деревами і кущами.
	5	0,55	15 x 18	Розораний насип кургану.
	Зі знахідок на поверхнях насипів — уламки ліпної кераміки скіфського часу на оборонних полах кургану № 4, кілька фрагментів ліпного посуду ямної та зрубної культур доби бронзового віку, вінце ліпного горщика скіфської доби, уламки ліпної кераміки сарматської епохи та фрагменти черепа людини на місці траншеї кабелю в полі насипу № 3.			
Перебудови, втрати й історичні нашарування	Кургани, крім суто природних руйнацій від часу спорудження, мають пошкодження східних піл внаслідок прокладання польової дороги (на 1-3 м), а також незначні порушення від діяльності землерийних тварин. Курган № 1 зруйнований в центрі грабіжницькими розкопками початку XX ст. та спорудженням бліндажу у 1941-1943 рр. Північно-східні або східні поли двох курганів (№№ 2-3) перерізані вузькою (20 см) траншеєю від прокладання кабелю оптико-волоконного зв'язку в 2004 р. і мають сліди колій польової дороги середини XX ст. Насип № 5 зруйнований у верхній частині багаторічним розорюванням.			
Наявність творів мистецтва та їх опис	Твори мистецтва відсутні.			
Опис території об'єкта	Група курганів займає підвищення першої тераси берегів Чирвинської і Новоселівської стариць Псла, одну з помітних ділянок надзаплави в окрузі села. Більша частина пагорба з трьома насипами задернована, вкрита насадженнями кущів. Два насипи частково розорані. Пагорб має легкий ухил у південно-східний бік.			
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	Загальний стан комплексу в цілому задовільний: кургани №№ 1, 2, 3 — задовільний, №№ 4-5 — незадовільний. Три кургани групи належать до числа археологічних об'єктів, які не розорювалися. Акт обстеження технічного стану від 02 жовтня 2012 р. додається.			
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	На вершині кургану № 1, в масиві насипу, мають зберегтися залишки опор триангуляційного знака. Вздовж східних піл курганів №№ 2-3 прокладений кабель оптико-волоконного зв'язку. Над насипами №№ 1-3 пролягає повітряна лінія електропередач 150 кВ, кургани №№ 1 та 3 — також частково розміщені у межах її 25-тиметрової охоронної зони.			
Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях	Майнова цінність не визначена.			

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

1. Курган № 1.
2. Курган № 2.
3. Курган № 3.
4. Курган № 4.
5. Курган № 5.

13. Територія об'єкта:

Площа	Площа, яку займають кургани групи, становить 0,1369 га. Зокрема: курган № 1 — 0,0572 га; курган № 2 — 0,0094 га; курган № 3 — 0,0177 га; курган № 4 — 0,0314 га; курган № 5 — 0,0212 га.
Опис меж території об'єкта	Насипи мають поли з радіусами 5-13,5 м від їх умовних центрів — найвищих точок (сучасних вершин). Ланцюжок курганів №№ 1-4 як єдиний комплекс — з півночі обмежений смугою розорювання, зі сходу — лінію насаджень кущів і болотяної рослинності, з південного заходу — схилом мису, зверненим до Новоселівської стариці (болота). Розораний насип № 5 має межі з півдня вздовж схилу берега болота і польової дороги, а з північного боку — край його розплилої поли знаходиться за 7-8 м на ріллі. Сусідні землекористувачі не визначені.

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	Група — курганий некрополь племен доби енеоліту, бронзового та раннього залізного віків, значною мірою не пошкоджений розорюванням. Насипи курганів, як залишки історичного ландшафту цієї території, є збереженими зразками типових «середнього» і «малого» розміру курганів Нижньопсільського мікрорегіону. Для предмету охорони комплексу важливим є збереження масивів насипів від розорювання, втрати рослинного покриву, не допущення руйнування під час прокладання комунікацій і будівельних робіт на сусідньому майданчику спорудження металургійного комбінату «Ворскла Сталь».
---	--

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	Зона охорони комплексу не визначена.
Дата розроблення науково-проектної документації	
Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	Проект меж охоронної зони не затверджено. Рекомендована охоронна зона охоплює смугу навкруги насипів могильника в межах 20 м від їх країв. Для трьох курганів (№№ 1-3) в її межах можливе використання

	ділянки в якості випасів та сінокошу, для піл насипу № 4 і кургану № 5 – неглибока оранка (до 25 см). Площа охоронної зони має складати близько 0,5 га.
--	---

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкт:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Науковий звіт	2005	Супруненко О.Б.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2005 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 419.
Науковий звіт	2008	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2008 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., справа 540.

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Автор, проектна організація	Підрядна організація
Археологічні розвідки	2005	ТОВ «Ворскла Сталь», Полтавська обл., м. Комсомольськ, вул. Гірників, 2	О.Б.Супруненко	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Археологічні розвідки	2008	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	О.Б.Супруненко, В.В.Шерстюк	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Обміри, фотозйомка	2010	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37	О.Б.Супруненко, В.В.Шерстюк	Державне підприємство «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Археологічні музейно-наукові фондові матеріали з комплексу відсутні.
Іконографічні матеріали	Іконографічні матеріали відсутні.
Архівні матеріали	1. Супруненко О.Б. Звіт про археологічні обстеження ділянки першої черги землевідводу під спорудження металургійного заводу ВАТ «Ворскла-Сталь» на землях Дмитрівської сільської ради м.Комсомольська Полтавської області у травні-червні 2005 р. // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр.419. — Арк. 25-27. — Рис. 2:19; 44-47 2. Супруненко О. Б., Шерстюк В. В. Звіт про археологічні обстеження на території Комсомольської міської ради Полтавської області в 2008 р. (по «Зводу пам'яток історії та культури») // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 540. — Арк. 61-62. — Рис. 4: 40; 29: 79.

Бібліографічні та картографічні матеріали	3. Карта: М-36-104-В-6-3. — М 1:10 000 / Главное управление геодезии и картографии МВД СССР. — Комбинированная съемка 1953 г. — Отпечатано в 1955 г.
	4. Карта: Генеральный штаб. — М-36-104. — Комсомольськ. М 1:100 000. — Состояние местности на 1982 г. — Изд. 1983 г.
	5. Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киев. воен.-топограф. фабрика, 2004. — С. 10.
	6. Супруненко О.Б. Кургани поблизу сс. Дуканичі та Солонці на Нижньому Пслі / Старожитності околиць Комсомольська. Част. IV. — Київ-Полтава: Археологія, 2006. — С. 109-110. — № 9.
	7. Супруненко О.Б., Гавриленко І.М., Кулатова І.М. Розвідка на території будівництва металургійного комбінату «Ворскла-Сталь» у пониззі Псла // Археологічні дослідження в Україні 2004-2005 рр. — Київ-Запоріжжя: Дике поле, 2006. — Вип. 8. — С. 347
	8. Кулатова І.М., Супруненко О.Б. Курганна група І [с. Дмитрівка, Новоселівка, ур., кол. хут.] // Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада / Упорядн., наук. ред. Супруненко О.Б. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 93, 99-100. — № 79.

19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Картосхема місцезнаходження групи курганів III (№ 79) та ін. пам'яток археології на території Дмитрівської сільської і Комсомольської міської рад (основа: <i>Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтав. літератор, 2008. — С. 14).</i>	1	2008	Менчинська Т.В., Тимошук А.І.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. План-схема місцезнаходження (основа: <i>Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киев. воен.-топогр. фабрика, 2004).</i>	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Кургани (1-5) на космічному фотознімку (прогр. «Google Earth 5.2.1.1588»).	1	2010	Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. План місцезнаходження.	1	2010	Менчинська Т.В., Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Генеральний план, із позначенням насипів (1-5) та розробленої охоронної зони. 2012 р.	1	2012	Менчинська Т.В., Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Насип № 1, з південного сходу.	1	2010	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Вигляд на курган № 1, з півночі.	1	2010	Супруненко О.Б.
Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Насип № 1, яма в центрі.	1	2010	Супруненко О.Б.

Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Курган № 4, з півн. заходу.	1	2010	Супруненко О.Б.
--	---	------	-----------------

Паспорт склав і доповнив:

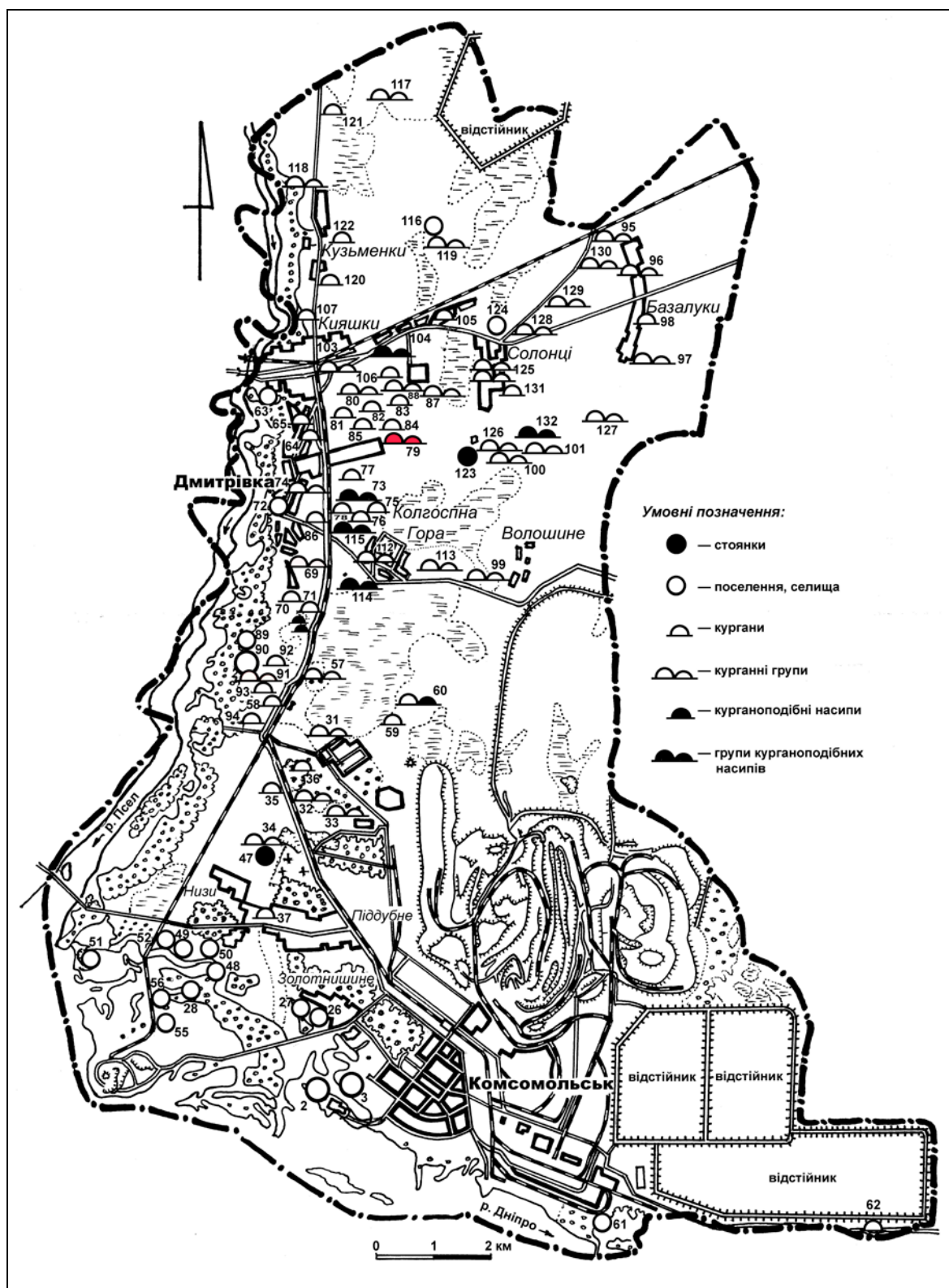
Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України по Полтавській обл., заслужений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б. Супруненко		09.10.2010, 19.10.2012

Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації

Г.І. Фасій

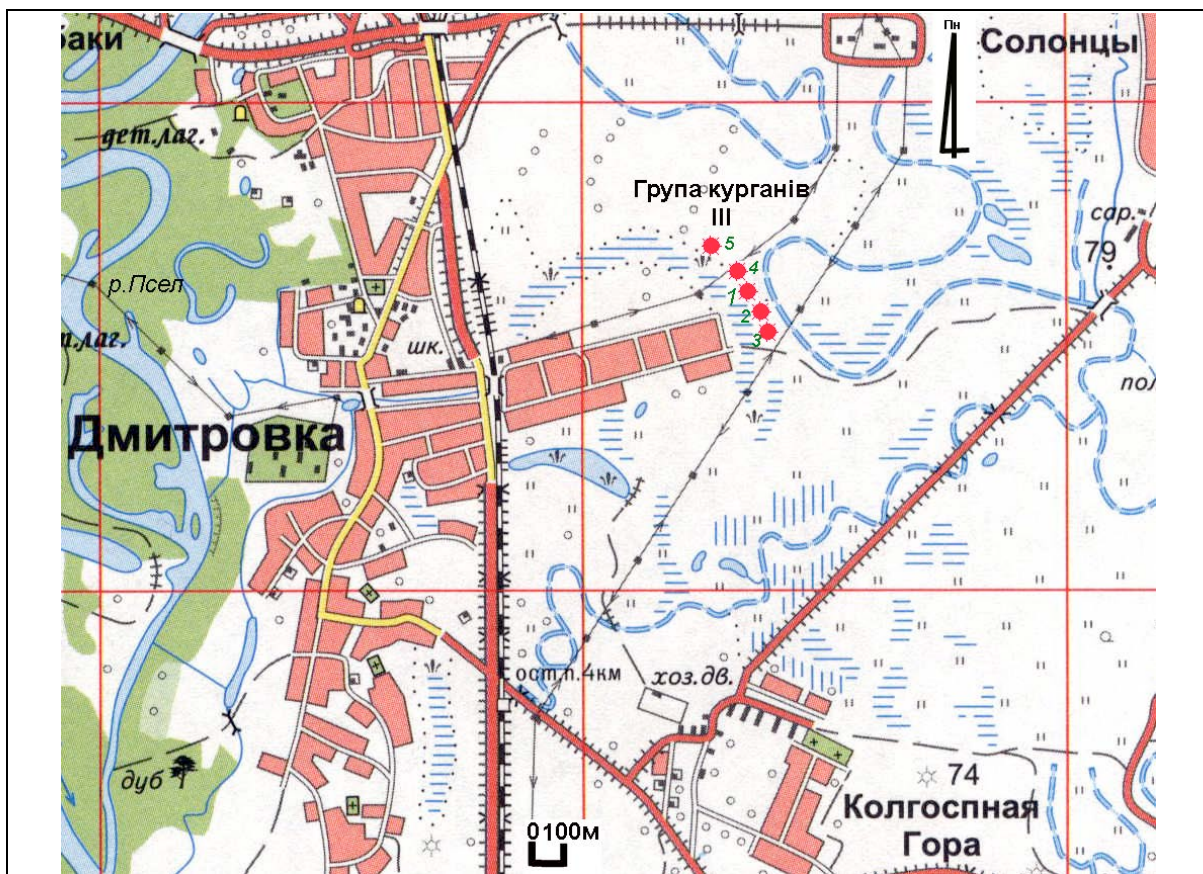
(ініціали, прізвище, підпис, печатка)

Ілюстрації

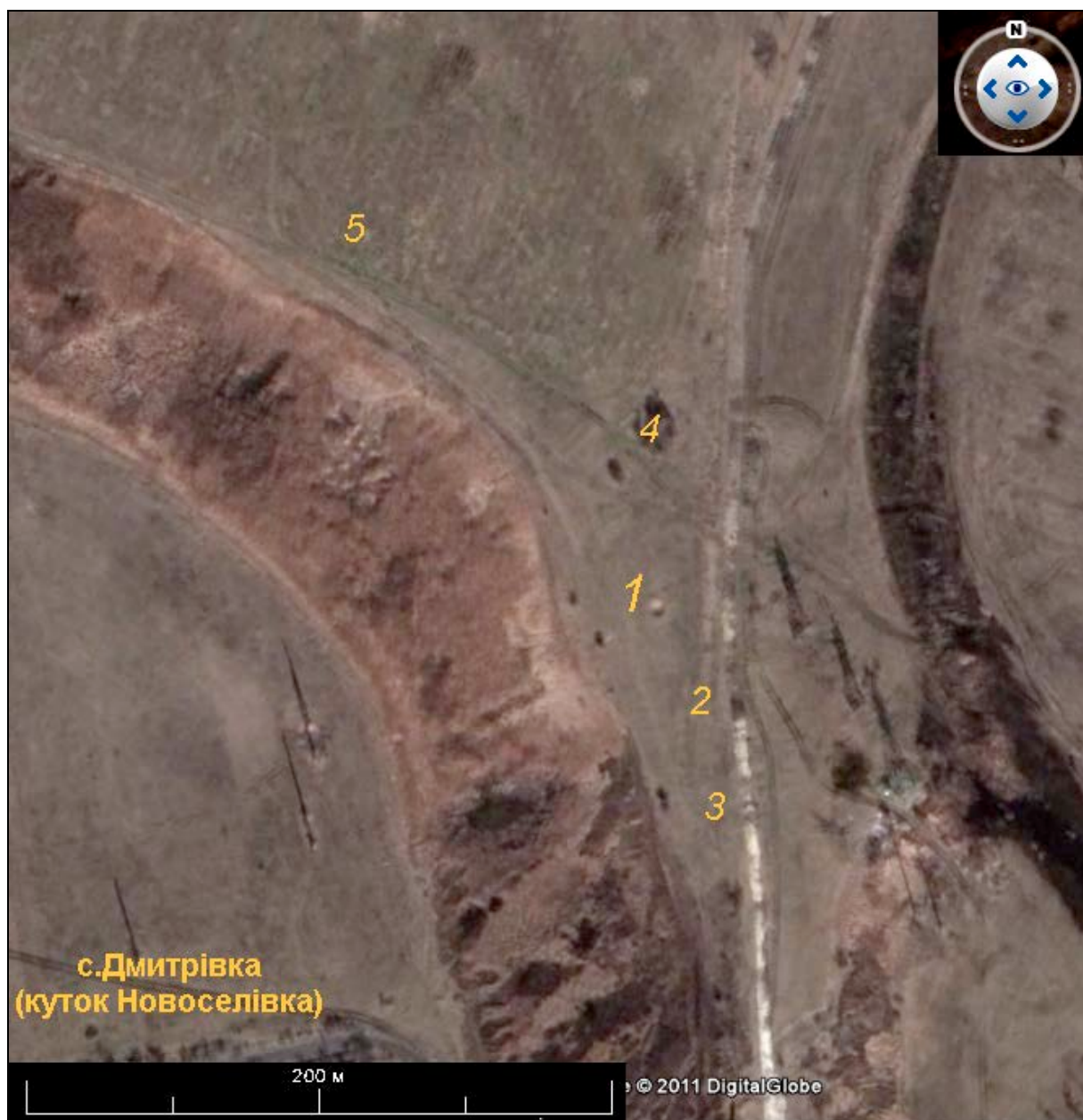


1. Картосхема місцезнаходження групи курганів III (№ 79) та інших пам'яток археології на території Дмитрівської сільської і Комсомольської міської рад

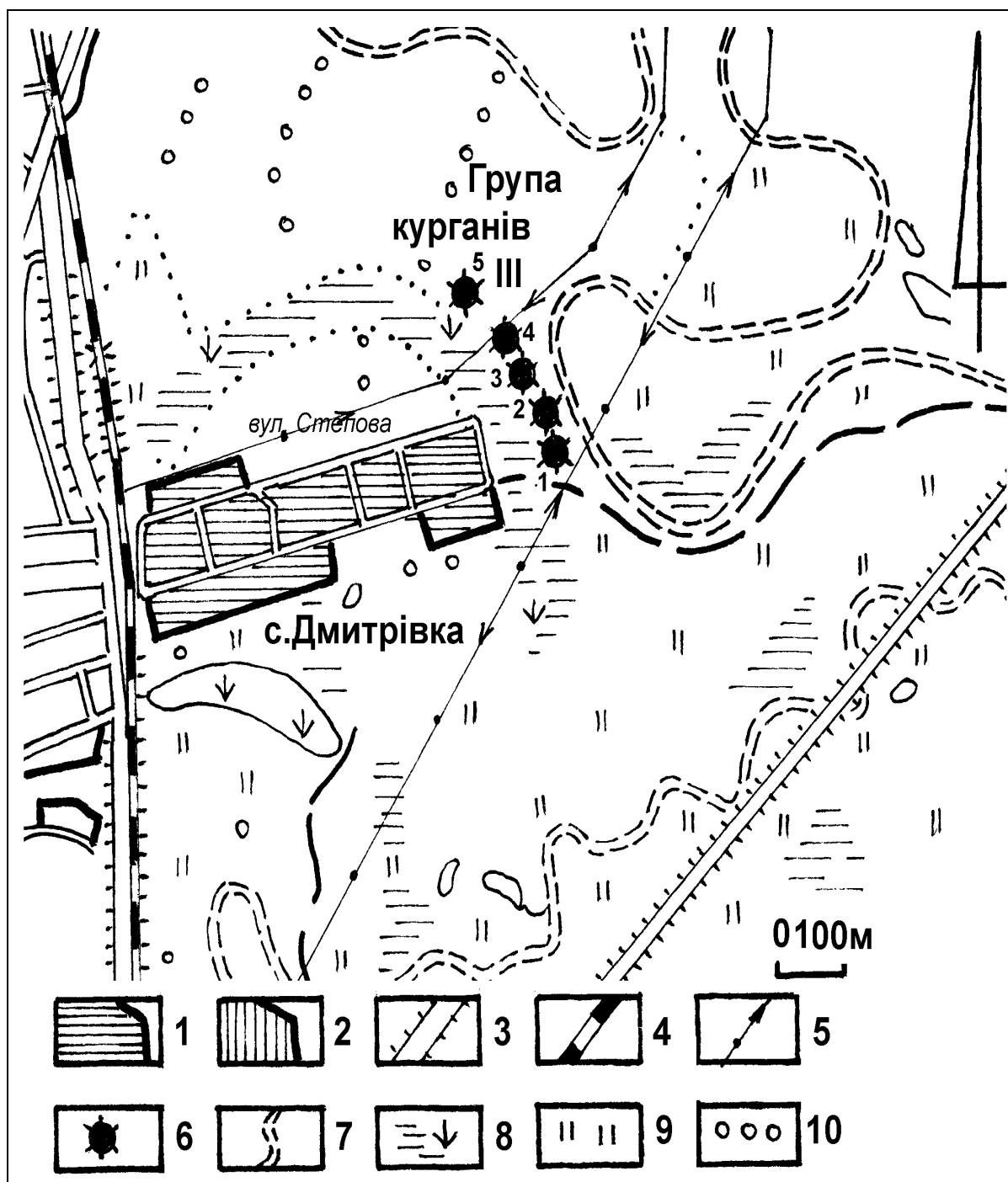
(основа: Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 14).



2. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. План-схема місцезнаходження (основа: Атлас Днепро-дзержинського и Днепровського водохранилищ. М 1:50 000. — Київ: Київська військово-топографічна фабрика, 2004).



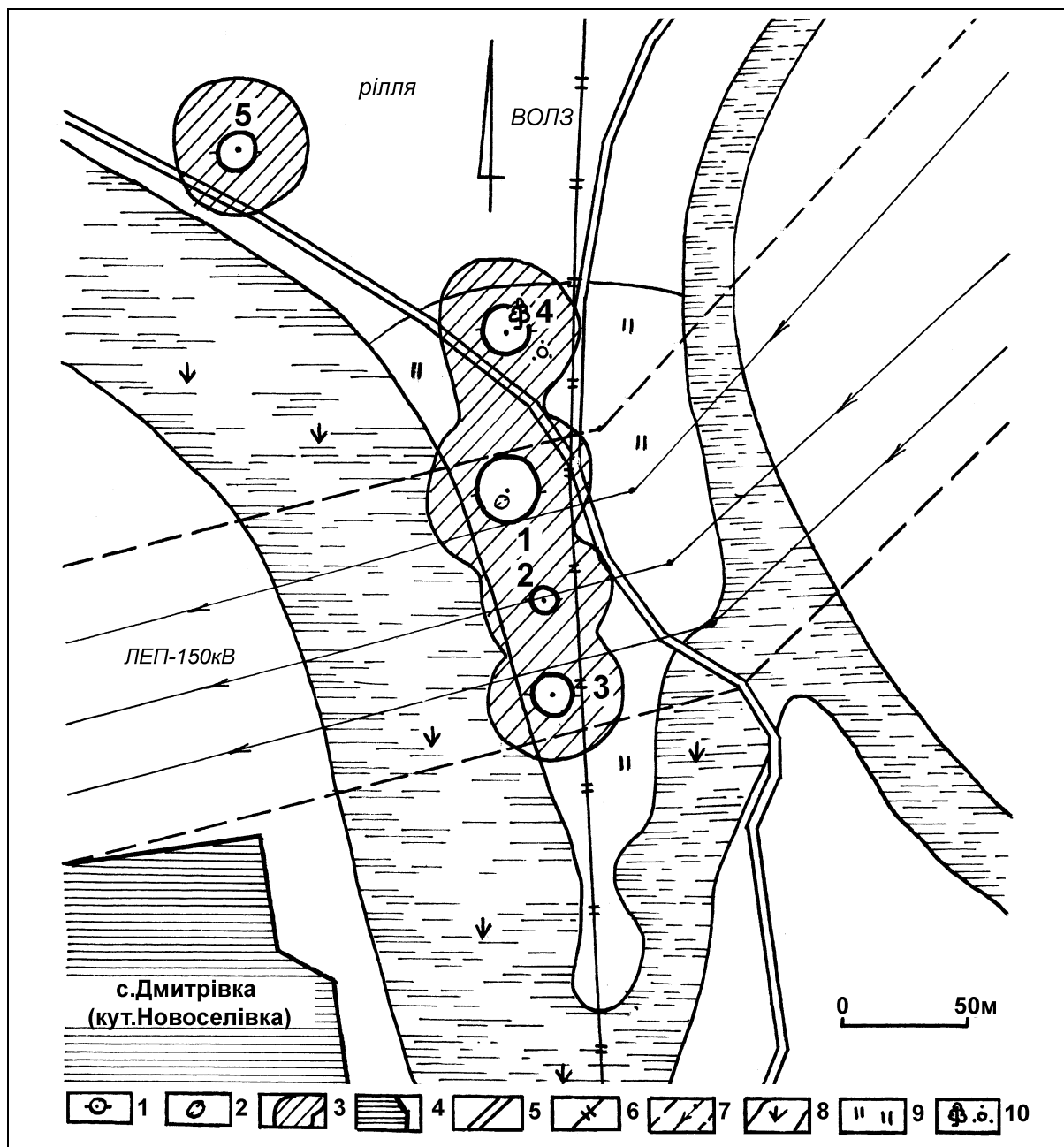
3. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.
Кургани (1-5) на космічному фотознімку
(програма «Google Earth 5.2.1.1588»).



4. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.

План місцезорозташування курганів.

Умовні позначення: 1 – населені пункти; 2 – рештки молочно-товарної ферми; 3 – дороги з твердим покриттям, насипи; 4 – залізниці; 5 – високовольтні лінії електромереж; 6 – кургани; 7 – стариці; 8 – болота; 9 – луки; 10 – лісосмуги.



5. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.
Генеральний план, із позначенням насипів (1-5) та розроблюваної охоронної зони. 2012 р.

Умовні позначення: 1 – насипи курганів та їх умовні центри; 2 – ями;
3 – розроблювана охоронна зона; 4 – забудова населених пунктів; 5 – ґрунтові дороги; 6 – кабель оптико-волоконного зв'язку; 7 – лінія електромереж «ЛЕП 150 кВ» та її охоронна зона; 8 – болота; 9 – луки; 10 – дерева, кущі.



**6. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III. Насип № 1,
з південного сходу. 2010 р.**



**7. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.
Вигляд на курган № 1, з півночі. 2010 р.**



8. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.
Насип № 1, рештки ями в центрі кургану. 2010 р.



9. Дмитрівка, с., Новоселівка, куток. Група курганів III.
Курган № 4, з північного заходу. 2010 р.